Resan till världens ända

Förord till den elektroniska utgåvan

Digitaliserades av Kalle under 2007.

RESAN TILL VÄRLDENS ÄNDA Berättelse För Gossar och Flickor af Hallvard Bergh

ÖFVERSÄTTNING af Amanda Kerfstedt ——— Stockholm. Hugo Gebers Förlag ——————————— Lärarnes Tryckeri Aktiebolag.

RESAN TILL VÄRLDENS ÄNDA

RESAN TILL VÄRLDENS ÄNDA BERÄTTELSE FÖR GOSSAR OCH FLICKOR af *Hallvard Bergh* ——«»—— auktoriserad öfversättning af AMANDA KERFSTEDT

STOCKHOLM
hugo gebers förlag

STOCKHOLM, IDUNS TRYCKERI AKTIEBOLAG, 1896.

Ill. Aug Berg.

FÖRSTA BOKEN

—

Första kapitlet.

Det, som jag skall berätta, hände mig, när jag var helt liten, just när mor hade gifvit min gamla yllekolt till Stor Maris Lill-Pelle. Hela pojken med kängor och toppmössa var bara en aln lång, och dåfick man ändå räkna med i måttet den ståtliga tofs, som satt i toppen på mössan.

Allt, som då hände mig, minns jag i allmänhet blott som en otydlig dröm — ungefär som något som man ser i en dimma; det är endast en tilldragelse från den tiden, som jag kommer ihåg så väl, som om den händt i går. Äfven det allra minsta, som står i förbindelse med den, har inpräglat sig så djupt i mitt sinne, att jag säkert aldrig glömmer det, om jag också skulle bli lika gammal som farmor, ja mycket äldre.

»Lillpojken har så många upptåger», sade farmor tidt och ofta. Och farmor var klok. Jag kunde icke begripa, hvar hon fått all sin klokhet ifrån. När jag frågade henne, så svarade hon bara, att hon hade fått den »i erfarenhetens skola».

»I den vill jag också gå, så att jag kan bli lika duktig som du», envisades jag.

Ja, det höll då icke farmor för omöjligt. Jag bad henne tala vid pappa om saken, men hon påstod, att det inte alls var nödvändigt, han skulle inte neka mig att gå i erfarenhetens skola, bara jag blef tillräckligt stor, mente hon på.

På den tiden hade jag en brinnande lust till att traska bort efter alla de fotspår eller gångstigar jag träffade på. Jag ville se hvart de ledde.Det var ganska säkert Koppebocken, som hade satt detta i hufvudet på mig.

Men det var nu så rent på tok därhemma hos oss, att jag icke hade lof till att gå någon af de vägar och stigar, som

ledde utåt, bara sådana, som ledde inåt. När jag någon enda gång fick följa med farmor på vägar, som förde utåt, då måste jag hålla i hennes förklädesband och traska vackert efter, där hon spatserade förut. Ofta måste jag också sitta inne i sätern hos bror Halgrim, som låg i en stor korg, och den hängde högt uppe i luften. Han sparkade, vred och vände på sig och skrek, att jag skulle vagga honom.

Men ibland, när lillebror sof, var jag tvungen att sitta alldeles stilla på en trebent pall nere i boden hos Gammel Anna och hennes svartfläckiga gödgris, som alltid ville böka med sitt smutsiga, askgrå tryne mot mina nya skor. Om jag rörde det allra lilla minsta på ena foten, så litet att man knappt kunde se det, så blef hans matmor alldeles blixt galen, hojtade och slog efter mina fötter med en kvast och sa, att jag inte gjorde annat än retade hennes gris, sa hon.

Nej, då var det mycket roligare att leka med Lill Ingeborg från en af de andra sätrarne däruppe. När hon var med mig, då hade jag lof att gå gångstigarne så långt somtill de första granbuskarna, men de stodo ju alldeles vid kanten på sätervallen, och då hon var tvungen att vara barnflicka hos sin mor, så var det inte mycken tid att leka på.

När hon inte kom, och mina småsyskon sofvo, och jag inte fick lof att gå till henne, då klef jag upp på taket till Koppebocken och satt där och flätade hans vackra skägg.

Kanske det finns någon, som inte har hört talas om honom? Han var uppfödd hemma hos oss, och han var då en makalös bock. Stor och stark, långhårig och glänsande svart. Ett par horn hade han så stora, att de ropade: »akta er!» på långt håll, och hans skägg räckte nästan ända ned till marken.

Det var allt annat till bock det, än de andra som drefvo omkring från säter till säter, hoppade in på gräsvallarne och inte ville föda sig annat än med tjufstreck och snatterier.

Nej, *den här bocken* han gick friherre hvart han kom. Ingen bock vågade sätta sig opp emot honom på något enda ställe, och det kom sig af att han vandrade ärligt och redligt genom lifvet, sa farmor.

Då han var liten, hade han mistat sin mor. Far ville slakta honom. Ett så uselt litet kräk var icke värdt att lefva, mente han tro på.Men den lilla killingen höll sig så tillitsfullt till säterpigan. När hon satte sig ned för att mjölka getterna, kraflade han upp på hennes rygg och började där dansa och göra konster. Rätt som det var, nafsade han efter hennes örsnibbar. Han trodde visst, att hennes öron voro två löfblad.

Hon blef till slut så kär i honom, att hon ville amma upp honom med varm komjölk, som han fick dricka ur en kopp.

Då far kom sättande med knifven för att flå skinnet af den lilla bocken, ställde sig säterpigan midt i fäboddörren med en liten björkkäpp i handen. Hon hötte med käppen, storskrattade och försäkrade, att far skulle få ris, om han tänkte använda den stora knifven på hennes bock, sa hon.

Då hade far ingen annan råd än att gå in igen och låta henne råda. Han kunde inte ens låta bli att skratta, han med. Sedan skötte hon så ömt om den lilla killingen, som trifdes väl och växte stor och stark. Och Koppebocken kallades han sedan hela sitt lif.

Han kunde icke fritagas för att vara ilsken. En gång trumfade han till Per husdräng och stångade honom häftigt tag på tag. Per måste ligga till sängs länge efteråt.Åtskilliga småpojkar på de andra sätrarna hatade han grundligt, ty de hade retat honom, medan han var liten. Fick han se en af dem, då satte han strax af i fyrsprång efter honom. Så blef det en underlig dans öfver stenar och tufvor — småpojkarne före under skrik och gråt, bocken efter med många krumsprång och kastningar med hornen. Ofta föllo de omkull och slogo näsan i backen, så opp igen för att springa och falla och springa, under det de jämmerligt ropade om hjälp i sin stora nöd. Men bocken tänkte bara på, att de hade gjort narr af honom och ville nu låta dem smaka på hans stora krokiga horn. Om småpojkarne icke lyckades komma inom lästa dörrar, så slutades det alltid med, att han stångade en stor del af deras retfullhet ur dem, ty han förlät sällan en oförrätt.

Småbarn brydde han sig aldrig om. Mot mig var han utomordentligt vänlig, för jag gaf honom salt och flätade

hans präktiga skägg.

Han hade ingen lust att följa de andra kreaturen på sätern. Därtill var han för stolt och självständig. När han var hungrig, gick han helt värdigt bort till björkdungarne. När han var någorlunda mätt, vände han om hem igen och lade sig och idislade på saltstenen, eller också hoppade hanopp på sätertaket och sökte ut en plats åt sig på den sidan om skorsten, där vinden icke blåste på honom.

När jag då lockade på honom och sade: »Kom nu, kom nu, Matts, skall du få salt», så svarade han med en långdragen bräkning, som var märkvärdigt pipig och sorglig. Han ville meddela mig det vemod han kände öfver denna världens dårskap.

Var han icke uthvilad, då svarade han mig bara en gång, därefter molteg han, hur mycket jag än lockade, och hur vänligt jag än talade till honom.

Men så snart han hade tagit sin middagslur och var vid godt lynnet då infann han sig punktligt hos mig. Var jag icke tillstädes, då väntade han tåligt och sprang gladt emot mig, när jag kom. Han ville nämligen hafva litet salt, ty detta var hans middagskaffe. Sedan gick han till skogs långsamt och värdigt, som det höfves den, som är numro ett i sitt slag.

Då och då fick jag följa med honom så långt som till Syster-Tallarne; men då stod farmor alltid på dörrstenen och kikade efter oss, ända till dess jag var på återvägen.

Ja, bocken var märkvärdigt förståndig. Han var nästan förståndigare än Per, och ändå sade Per om sig själf,att många människor kommo till honom och begärde hans råd i viktiga angelägenheter.

»Hvem kommer?» frågade farmor.

»Ah — Sned-Petter och alla,» svarade Per.

Farmor var lätt på foten, men hon hade ändå icke mycken lust för långturer. Hon gaf sig icke gärna af längre än till Thurid i boden eller till Halgrims Thora på Bergavolden. Dessa två ansåg hon för de bästa kvinnor, som Gud hade skapat, ja, rent af för makalösa! Hon sade ofta, farmor, att det rakt inte gick för sig att vara snällare, än de voro. Detsamma tyckte jag, i synnerhet när jag fick grädde eller tjärnmjölk af dem.

De voro ofta hemma hos oss. Men det kunde hända, att de ibland voro vid dåligt lynne, och då fordrade de, att farmor skulle vara vänligare än vanligt emot dem.

Sådant har jag känt, jag också. Jag är inte likadan alla dagar. Nej, visst inte. Ibland blir jag ond för den allraminsta motgång. Och ibland kan jag tåla bra mycket utan att alls bli ond.

Så var det också med kalfvarne. Vissa dagar kunde de ge sig till att stå nere i backen och stura, alldeles som om de råkat ut för en riktig olycka, eller som om de hade sålt smör och inte fått några pengar för det.*Ill. Aug Berg.*Då måste farmor gå ut och prata vänligt med dem och söka uppmuntra dem på alla sätt. De svarade henne hvar gång hon talade och bölade, så att det gaf eko emellan backarne, men tonen lät sorglig och beklämd. Men när ändtligen farmor hade lockat dem och krusat för dem länge nog, då läto de beveka sig och gingo fram till henne. Ofta gick hon också och hämtade dem om kvällarne, och då fick jag följa med.

Ja, längre än hvad jag nu berättat, gick icke farmor. Jo, en gång var hon borta i hagen för att visa kalfvarne en ny betesmark, som de inte visste af.

Då fick jag också vara med. Men om jag släppte hennes förklädesband, så fick jag ändå icke gå längre bort, än att hon räckte att köra kroken på sin staf inom min halslinning, för hon stödde sig alltid mot en lång krokig staf, när hon gick till kalfvarne. Det såg liksom litet förnämligare ut det, sade hon. Och det tyckte kalfvarne om. Farmor kände dem allt hon och visste deras illfundighet och höll sig väl med dem, och därför rymde de heller icke långt bort, som de andra kalfvarne där på sätervallarne.

Det var en beständig plåga för mig, att jag icke kunde få springa omkring, hur jag ville. Ack, så tungt det varatt sitta så där instängd och bunden — så stor, som jag nu började bli.

Jag skämdes öfver det, isynnerhet för Ivar — Thoras Ivar, menar jag. Han hade en gång fått följa med sin pappa till kvarnen. Och där hade han sett, hur kvarnvingarne dansade omkring hela dagen. Ack, så det pinade mig att vara så där fastkedjad på en fläck.

Mina föräldrars gård låg på en höjd. Från vindsrummets fönster kunde man se fem mil norrut ända bort till några vilda fjälltoppar. Ifrån södra fönstret kunde man se fyra kyrkor och nära på den femte med, sa farmor.

Sätern låg trängre. Där hindrade åsarne utsikten åt alla kanter. Därför var det först och främst där, jag kände mig inklämd och orolig, och undrade hur *de* hade det, som bodde på andra sidan fjällen.

En vacker solskensdag fick jag följa med farmor bort i markerna för att plocka enbär till lakrits. För det tyckte farmor mycket om. Ingenting var så nyttigt mot förkylning och tungt bröst, sade hon. Hon hade frusit mycket i sina dagar, stackars farmor, och trälat och slitit ondt, sa hon. Det sade också mor. Men enbärslakrits var ett utmärkt medel mot klena lungor. Och som alla farmödrar hade frusit och arbetat mycket i sin tid, så önskadehon innerligt, att de måtte finna mycket sådana bär, sa hon.

»Hvart går den där vägen?» sade jag, medan vi gingo och plockade.

»Åh, den går hem till pappa,» sa hon.

»Än den där gångstigen då?»

»Den vet du väl, att den går ned till gamle Pers båtställe.»

»Ack, kära snälla farmor, få vi gå ned till fjorden och fiska,» bad jag och tänkte på, hur orimligt roligt det skulle vara att komma ned till vattnet, som låg där så stort och glittrande blankt.

»Vi ha ju ingen båt,» invände hon.

»Vi kan ju vada i vattnet,» föreslog jag.

»Huttelitu. Vattnet når högt upp öfver både dig och mig. Och så kunde näcken ta oss.»

I samma ögonblick hon nämnde detta, förlorade jag med ens all lust till att fiska, ty Per husdräng hade berättat mig många historier, om hur ifrig näcken är att locka alla småpojkar till sig nere i fjorden. Ja, till och med i brunnarne finns det en näck, ifall de äro djupa.

»Men den lilla smala vägen där åt norr till, hvart går den då?» frågade jag.»Åh, den går bort öfver den stora myren, och sedan går den genom en lång, mörk skog.»

»Hvart går den sedan då?»

»Sedan kommer den till kusin Ivars säter, och sedan går den ända fram till Spå-Jörends stuga.»

»Än se'n då farmor?»

»Se'n så går den till en bro, som är byggd öfver en stygg fors.»

»Ja, men hvart kommer den till slut då, farmor?» frågade jag ytterst förvånad.

»Du tröttnar då aldrig på att vara frågvis, pojke. — Hvart den kommer till slut, det har jag ingen reda på. Jag har aldrig varit längre bort i all min da'r.» Farmor lät litet skarp i rösten.

»Ja, men någon har väl i alla fall berättat för dig, hur det ser ut till slut, du farmor?»

»Ah, visst inte. Du hör ju, att jag aldrig har varit så långt,» snäste hon. »När jag nu inte vet det, så vet jag det inte heller.» Det var tydligt, att hon var trött på de många frågorna.

Jag vågade icke fråga mer, utan plockade ifrigt min näfverskäppa full med blå fina enbär, som jag sedan gaf henne. Då vankades det beröm, skall jag säga, och såpassade jag på, kröp tätt intill henne, gjorde mig så söt jag kunde och sade med min mildaste röst: »Vill du säga mig hvad den vägen heter, som Koppebocken alltid går. Om du säger mig det, så skall jag plocka så rysligt mycket bär åt dig — en hel fjärding full.»

»Det är ju Nordlivägen det. Om du bara är flitig att läsa, så får du nog veta hvart den går också,» sa farmor.

»Talar böckerna om det för mig då?»

»Ja, det var klart, att de det gör. I böckerna får man veta både det och många andra roliga saker,» sade hon och såg så hemlighetsfull ut, att jag tydligt kunde förstå, hvilka underbara ting böckerna kunde berätta.

*

Andra kapitlet.

Den som nu fick lust till att läsa, det var allt Olle det. Jag bar a b c boken i handen, hvar jag gick och stod. Om natten måste den ligga under min örngåttskudde, om morgonen, när jag följde med farmor bort på backen med kreaturen, stoppade jag in den i min röda toppmössa. Och bittida och sent kältade jag på farmor, att hon skulle lära mig bokstäfverna.

Ja, vi sträfvade med dem några dagar, men plötsligt förlorade jag all tro på boken. Det gick så förfärligt långsamt, och så pratade den bara a. b. c. d. Den sade ett ochdet samma både för- och eftermiddag, både söndag och hvardag. Den kunde icke säga en smul annat än det beständiga a. b. c. d., annat än när farmor läste; då sade den också »ab-ac-ad, ba-ca-da-la-ma». Det lät nog lustigt strax i början, men sedan var det inte det allra minsta roligt.

Efter några dagar kastade min lille bror abcboken i mesesmörkitteln. Då kunde väl ingen människa begära, att jag skulle ha något vidare förtroende för den. Mesesmöret låg öfver allt på boken, utanpå permarne och emellan bladen. Farmor måste skrapa länge med sin tjocka pekfingernagel, innan hon kunde gissa hvad bokstäfverna hette.

Åh nej, det fick allt vara en större bok, som skulle kunna berätta mig hvart säterstigarne gick och allt det andra underbara, som så tydligt stod att läsa på farmors ansikte, när vi voro ute och plockade enbär. Det skulle allt vara något präktigare än en mesesmörig abcbok, som skulle ha reda på så viktiga saker.

Den förnämsta bok vi hade på sätern hette Johan. Farmor talade ofta med mor om, hvad Johan kunde tycka om den eller den saken. Hvar söndag läste farmor högt ur den, och då satt mor och lyssnade med hopknäppta händer. Far kallade den Johan Arndt, och han tyckte ocksåmycket om den, sade han ofta. Det var den bästa bok han visste, utom en.

Därför fick jag aldrig röra den boken. Om jag i alla fall petade på den, så fick jag smisk på fingrarne, och det genast ändå.

En söndagsmorgon gick mor på besök och min bror Thomas fick följa med henne. De gingo upp i sätern till Thora, där det alltid vankades god mat och kaffe. Och så skulle de se på hennes nya Lillflicka. Det var en liten stackare, som ännu inte fått något namn, och som låg hela dagen i ände och smålog och sög på sin tumme.

Då de väl hade gått, gick farmor och lade sig i parsängen. Jag måste också lägga mig och fick sträng befallning att somna »strax på minuten». Om jag inte genast somnade, så skulle hon låta mäster Erik dansa en långdans på min rygg, sa hon.

Just som jag skulle till att somna, fick jag ögonen på Johan Arndt, som de hade glömt igen på hyllan öfver sängen.

Sakta och försiktigt smög jag mig upp från farmors sida och sträckte mig efter den tunga boken och tog den. Medan jag stod och betraktade den på alla kanter, började farmor plötsligt att snarka. Jag blef så rädd, att jag släppte den stora boken, som föll rakt på hennes nästipp.Nu skall man tro, att det blef ett spektakel. Farmor spratt upp ur sömnen och var ögonblickligen spritt vaken.

»Har jag inte jämt och samt sagt åt dig, pojke, att du aldrig skulle röra den gudeliga boken,» ropade hon och gaf

mig en duktig örfil på vänstra örat och sedan en, som var ändå duktigare på det högra.

Man påstår ofta, att gamla människor äro svaga, men de äro nog inte så svaga, som vi tro, för det sved och kliade i mina kindben efter hennes fingrar, och det sjöng i mina öron som i en speldosa.

Nog var farmor gammal, men efter den betan trodde jag aldrig mer, att hon var svag.

Sedan hon tuktat mig, lade hon Johan Arndt på en hylla högt uppe vid taket. Mig kastade hon ned i sängen igen och sade, att jag skulle somna på eviga fläcken annars — huu-huu — sade hon för sig själf och nickade bort åt mäster Erik, som låg hvit och afskalad på en hylla ofvanför dörren och tittade på mig.

Jag frågade icke hvad farmor menade med sina — »hu-u-u, hu-u-u».

Om en liten stund kom sömnen smygande så silkeslen och tillslöt på nytt farmors ögon. — I detsamma kom den galna tanken för mig, om jag ändå inte skulle försöka attfå tag i Johan Arndt en gång till i dag. Jag ville inte låta bli det för allt i världen. Det var visst en mycket bra bok. Kanske den var lik Ivars speldosa, när allt kom omkring.

Ja, jag smög mig på nytt upp ifrån farmor och klättrade från hylla till hylla. Om jag hade fallit, så hade jag nog aldrig mer fått vara med Lill-Ingeborg och bränt ris.

Med mycket besvär bufflade jag ändtligen ut boken genom en glugg uppe vid spiselröret.

När jag hörde hur den dunsade i marken utanför säterväggen, klack det till i mig, så att jag var alldeles på vippen att tumla ner i ansiktet på farmor, som låg i parsängen nedanför och gapade och snarkade.

Ah, så hjärteglad jag var, när jag ändteligen var nere igen och höll Johan Arndt i famnen. Jag strök och klappade hans breda skinnrygg, alldeles som jag brukade göra med katten, när den var snäll.

Det var nu intet tvifvel om, att Johan Arndt var klok och hade god reda på många saker, efter som både far och mor och farmor voro så ense om det. När de, som själfva voro så kloka, tyckte det, då kunde man ju begripa, hvad han dugde till.

Först undersökte jag honom noga på alla sidor, särdelesden blanka skinnryggen och de ståtliga messingsknäppena. Jag längtade otroligt, att han skulle börja, så att jag kunde få veta allt det underliga, som farmor talte om, när vi plockade bär. Jag var så ifrig, så att svetten pärlade i pannan på mig.

Men hur skulle jag få boken att stämma upp måntro? På Ivars speldosa var det en liten skruf, som den skulle dragas upp med. Men här fanns ingen skruf, inte det minsta tecken till någon skruf.

Jag öppnade boken och bläddrade i den fram och tillbaka, allt mer och mer förundrad.

Till slut lade jag örat intill den och frågade: »Hvart går Nordlivägen nånstans, du Johan?» Jag talade med min allra mildaste röst.

Jag lyssnade länge och väl, men det var icke tecken till ljud i honom.

»Kära, söta Johan, säg mig hvart Nordlivägen går, du?» sade jag så bedjande jag kunde.

Han teg — molteg — som en sten. Jag fick en tyngd för bröstet. Det sved i halsen på mig, och gråten var icke långt borta.

Kanske Johan hviskade. Jag lade boken på nytt tillörat och lyssnade och lyssnade. Nej, i dag var det omöjligt att få honom att tala.

När farmor såg i den boken och vände bladen, då fick hon veta många goda saker, sa hon. Jag såg också i den och bläddrade i den och fick icke veta en enda smul.

Jaså — han gjorde skillnad på folk, den lufven. Det var nog hans mening att ingenting säga mig, för att jag var liten. Ja, så hängde det ihop Johan Arndt var för hög för att tala med småpojkar.

Då jag upptäckte det, rann sinnet till på mig. »Jag skall allt lära dig folkseder jag, du,» ropade jag och ref ur ett

blad. Då ändtligen rasslade det litet i honom.

Så tog jag tag i många blad på en gång och slet och ryckte i dem, till dess de gingo tvärt af. Nu började det då att hvina i honom bra nog högt.

»Ja, det är lagom åt dig, Johan, när du inte vill säga mig hvart Nordlivägen går,» mente jag tro på, ty jag var riktigt ond på honom.

Men i alla fall så hjälpte det icke det minsta, hur jag bar mig åt, och hur jag frågade honom. Han sade icke ett ord.

Nu blef jag ännu mera ond. Jag kastade honom på marken och började att dunka honom i ryggen med bådahänderna, allt hvad jag orkade. Dessutom lofvade jag honom ris och björksmörja, och allt ondt jag kunde hitta på för tillfället.

Medan jag var som bäst i farten med min afstraffning, kom farmor sättande, precis som om hon blifvit kastad ut genom dörren.

»Är du från förståndet, Olle? Skall du förstöra boken — vår bästa bok,» ropade hon alldeles utom sig af förskräckelse.

»Jag ville bara, att han skulle säga mig hvart Nordlivägen går, men han vill inte svara mig,» jämrade jag mig storgråtande.

»Först får du lof att lära dig läsa, min gosse,» sade farmor och började trösta mig. »Du förstår inte hvad boken säger, förrän du kan läsa. I alla fall kan jag berätta dig, att Nordlivägen går till Världens Ända, så nu vet du det.»

**Ill. August Berg.*

Tredje kapitlet.

Ja, nu visste jag det; men från den söndagen kunde jag icke tänka på annat, än att jag måste begifva mig till Världens Ända med det allra första. När jag kom hemdärifrån, då kunde folk lätt förstå, hvem som var mest berest, Ivar eller jag, ty det fanns då säkerligen andra saker än kvarnvingar att få se där borta.

Jag vågade icke fråga, om vägen var svår. Farmor var så slug som en svala. Det var mycket troligt, att hon kunnat gissa sig till hvad hennes Lillpojke gick och grubblade på om dagarne.

Det var dock icke rådligt att ge sig af på den långa färden genast. Jag fick lof att vänta litet, till dess jag blef stor, det vill säga, till dess jag fick byxor.

I hela mitt lif hittills hade jag nämligen varit tvungen att gå i kolt och kjolar. Men stora karlar, som äro på resa till Världens Ända, hade säkert byxor på sig, tänkte jag.

Några dagar senare hörde jag mor prata med farmor om, att jag började bli nästan för lång för att gå i kjol längre. Hon fick lof att skaffa mig ordentliga byxor med det snaraste, sade hon.

Den, som blef stormglad öfver detta meddelande, det var allt Kolt-Olle det. Jag slog en kullerbytta för mor, och då jag rest mig upp, måste jag slå en för farmor också.

Men farmor, hon var omedgörlig den gången. Hon hittade på alla möjliga invändningar. Olle var alldeles förliten, sa hon, han kunde inte stoppa skjortan riktigt ned i byxorna, sa hon. Han skulle säkert rulla ihop den i ett bylte bakpå ryggen, sa hon, så att folk säkert skulle tro, att han var puckelryggig, sa hon; detta och annat sådant ogudaktigt prat höll hon på med att narra i mor.

Jag var icke i stånd att höra längre på detta syndiga tal, utan klängde upp på bänken bakom henne och tryckte min ena hand för hennes mun, medan jag med den andra klappade om hennes kinder, så att hon till slut *måste tiga.* Då skrattade de båda två och slutet blef, att mor lofvade mig byxor, bara far kom upp på sätern med tråd.

Dagen därpå sprang jag upp i sätern till Thora och lånade en vippa tråd. Om några dagar skickade mor dit mig en

gång till. Jag skulle visa mig för henne i de nya kläderna.

Thora tyckte, att det var makalöst fina byxor, som jag hade fått, och hon berömde mig också mycket, för att jag växte så fort och blef stor och stark. Jag borde verkligen heta Stark-Olle, sade hon. Hon trodde bestämdt, att byxorna skulle bli för små åt mig, och i så fall tingade hon på att få dem åt sin yngsta son, Lill-Jon.

Men om hon trodde, att jag var en sådan dumbom, att jag ville sälja mina byxor första gången jag hade dempå mig, då bedrog hon sig betydligt. Då hade hon icke vändt sig till rätt person.

Det måste väl vara måtta på narri också. För min del har jag aldrig hört ett så orimligt prat förr i mitt lif.

Sedan började hon orera om, att jag nu hade blifvit en riktig karl. Därför gick det väl inte an, att jag var på sätern hos farmor längre. Jag borde väl flytta ned på gården till far och dricka sur mjölkvassla och äta gammelost och hjälpa honom att hålla reda på slåtterkarlarne, sa Thora.

Jag ville inte höra på sådant prat utan tog afsked och gick min väg. Men då ropade hon mig tillbaka och gaf mig två våfflor med mycket vispad grädde emellan.

Men det kändes, som om en stor gammelost-klump satt nere i halsen, och jag tyckte alldeles, att det slet och ref i örmandlarne på mig. För den vasslan, som far hade hemma, den *var* sur, så det förslog. Han trakterade mig med en sked af den, då mor och jag voro nere och hälsade på en dag i slåttern. Den gången gaf han mig också litet surt mesesmör. Det smakade som — — — — hu hvad det sved! Isynnerhet den sura vasslan. Den stack och raspade i halsen på mig, så att jag höll på att mista andan och storkna.

Nu hade Thora pratat både vidt och bredt om, att jag skulle flytta hem till gården och äta sådant hvarenda dag,så att jag riktigt kände smaken på det alltihopa ända ned i magen. Det var mig icke möjligt att äta våfflorna, som Thora gaf mig. Jag försökte många gånger, men det gick inte. Därför slickade jag riktigt väl af den söta vispade grädden, och sedan lade jag våfflorna tillbaka på bordet åt henne.

**Ill. Aug Berg.*

Fjärde kapitlet.

Ja, nu hade jag då ändteligen blifvit stor. Jag var icke längre någon Lillpojke, som Per husdräng gick och slamrade om jämt och ständigt. Nu kunde jag då resa till Världens Ända hvilken dag som helst.

Men ensam, alldeles ensam kunde jag väl ändå inte begifva mig af på en sådan färd. Jag kunde träffa på räfvar, och farmor förmanade mig sent och bittida att alltid gå ur vägen för dem, hvar jag såg dem. Hvilken skapnad eller färg räfvarne än hade, så skulle jag alltid akta mig för dem, sa farmor. Förhon berättade, att det fanns elfva slag af dem här på jorden, och att de voro farliga att komma ut för allesammans.

Och mor höll med henne, så att det var nog sant. Det var därför inte rådligt att fara allena till Världens Ända. Men hvem skulle jag få med mig? Ja, det var icke godt att veta.

Jag funderade både länge och väl. Först tänkte jag på farmor. Men nu var det den olyckan med henne, att hon hade en vårta på den ena tån, och när den gjorde riktigt ondt emot dåligt väder, då måste hon hoppa på en fot. Den vårtan var icke att leka med.

Dessutom hade farmor alltid så mycket att göra. Ibland hade hon icke ens tid att gå upp i sätern till de två snällaste kvinnor, som Vår Herre hade skapat, men då och då tog hon sig en stunds ledighet, ty hon var mycket nyfiken att se, hur pass Thoras Lillflicka hade vuxit sedan förra gången hon var där.

Tänk, om jag kunde få med mig min leksyster Lill-Ingeborg uppe från sätern!

Jag blef så glad, att jag spratt till, och jag hade ingen ro, förr än jag fick tala med henne om det.

»Kan du moltiga med det, som jag nu berättar dig, Bolla?» frågade jag.»Får jag inte veta det annars då?» sa hon.

»Åh-åh-nej, det kan du allt vara säker på» svarade jag och runkade på hufvudet, som farmor brukade göra, när hon riktigt menade allvar. Men Bolla trodde mig icke i alla fall. Hon var van vid att få höra allt hvad jag visste utan något tysthetslöfte.

Då runkade jag åter på hufvudet och denna gång så häftigt, att min toppmössa flög af ett långt stycke nedför backen.

Då först trodde hon mig, och hon lofvade att vara så moltyst, att hon inte ville nämna ett andedrag om det till någon lefvande själ, hvarken hemma i bygden eller på sätern.

»Men i går rantade du om, att vi hade murat in katten i stenröset,» sade jag med barsk ton.

Hon hängde en stund med hufvudet, men plötsligt blef hon morsk.

»Du bad mig icke att hålla mun,» snäste hon och knyckte på hufvudet flera gånger, så att hennes tre små gula flätor svängde hit och dit i luften. »Bad du mig tiga kanske, eller hur?» frågade hon och stod och vred på sig så morsk som en ungtupp.

Nej, hon hade rätt. Jag hann icke bedja henne, fördet kom en regnskur öfver oss, så att vi måste skiljas åt och springa hem, hvar och en till sin mor.

Nu voro vi då lika goda vänner som förut. Hon tog mig så trofast i hand och lofvade mig, att hvad det än var, som jag ville berätta henne, så skulle då inte ett enda lefvande lif få någon nys om det af henne åtminstone.

»Det angår dem ju inte det minsta» ropade hon och stampade i marken med sin lilla nätta fot.

På så sätt kom mitt förtroende till henne tillbaka. Jag förstod, att hon icke skulle tala om min viktiga plan för någon människa.

Vi stodo längst nere på säterbacken alldeles allena. Men i alla fall vågade jag icke tala högt, och så lade då Bolla sitt öra tätt intill min mun.

»Vill du följa med mig till Världens Ända, Bolla?» frågade jag.

Hon brukade alltid svara ja till allt hvad jag bad henne om. Men den här gången var jag så säker på, att hon skulle svara nej, att jag genast kände liksom en tyngd på bröstet. Andedräkten ville knappt fram ur halsen på mig. Ändtligen hade jag dock frågat och stod och väntade på svar.

»Hvad säger du om det, Bolla lilla?»*Ill. August Berg.*»Hvad jag säger? Jag hörde inte mer än en sten hvad du sa,» hviskade hon. »Har du förlorat målet i dag, Olle?»

»Nej, men jag är rädd att någon kunde höra oss,» sade jag och var ganska flat.

Så sträckte hon åter sitt öra till min mun, för att jag skulle hviska igen. Men det hjälpte icke ett smul. Hon stod bara och stirrade dumt på mig.

»Vill du följa mig till Världens Ända, lilla Ingeborg?» hviskade jag för tredje gången, men nu lät min röst så grof och tjock, som om den setat långt ner i magen på mig. Nu måtte då en döf kunna höra det.

Hon tog ett högt skutt, så glad blef hon. Hon slog ihop händerna och dansade omkring på gräsvallen munter som en ärla.

Plötsligt sansade hon sig och blef allvarsam. »Hvar *är* Världens Ända då, Olle?» sade hon.

»Den är någonstans därborta,» sade jag och pekade bortåt löfskogen.

Hvilken dag skulle vi då bege oss af? Så godt först som sist. Bäst i morgon, så fort det dagades. Den som vaknade först, fick väcka den andra.

Och så var den saken klar.

Men i detsamma kom hon ihåg något. Hon hade ingastrumpor. Hennes mamma höll just på att sticka nya hälar i

hennes gamla. Hennes skor behöfde nog också lagas. Det var så förargligt, att de aldrig höllo vattnet ute.

Ja, det var nu ett hinder. Vi visste oss ingen råd. Vi kunde väl icke resa till Världens Ända utan något på fötterna heller. Det kunde ju ligga torra barr på vägen och andra saker, som stuckos. Och Bolla hade så tunt skinn på fötterna. Det var nu för galet ställdt.

»Kan jag inte bära dig då?» sade jag, sedan vi funderat hit och dit både länge och väl.

Jo, visst kunde jag det. Jag kunde ju bära henne på ryggen, så behöfde hon hvarken strumpor eller skor.

»Det var då besynnerligt, att vi inte hittade på det förr,» sade hon.

»Ja, det var riktigt underligt,» sade jag.

**Ill. Aug Berg.*

Femte kapitlet.

Följande morgon när farmor och mor sutto och mjölkade, begåfvo vi oss af. Då vi hade kommit bort till grinden, kommo vi plötsligt ihåg, att vi inte hade någon reskost. Bolla skyndade sig därför in igen efter en getost, som hon hade fått af sin mor. Den var stor som en femöring och hård som flinta.

Ja, nu sluppo vi då att ha bekymmer för matsäcken. Hon stoppade osten i min västficka, knäppte därefter armarne om min hals och hängde sig så lång hon var utefter ryggen på mig.Denna gång begåfvo vi oss då på fullt allvar af till Världens Ända.

»Har du fått mycket grädde i sommar?» pustade jag.

»Åh ja, litet då och då. När mor har tagit ned mjölkbunkarna, har jag slickat gräddkanterna och skrapat gräddkrukan också,» sade hon.

Ja, det kände jag på henne. Hon var tung som en mjölsäck, och jag kunde knappt draga andan. Hon höll på att strypa mig. Jag måste sätta ned henne på en tufva.

Men Bolla hade ingen ro att vänta, och inte jag heller — jag fick allt sträfva på vidare.

Plötsligt föll jag omkull, och vi rullade om hvarandra mellan enbuskarne.

Så kraflade vi oss då upp igen. Om en stund voro vi ända framme vid Storbäcken. Här var det icke lätt att komma öfver. Till slut hittade vi dock på råd. Jag drog af mig strumporna och kaflade upp byxorna öfver knäna. Skorna körde vi ned i strumpbenen. Bolla skulle hålla fast dem med tänderna, medan jag bar henne öfver.

Då vi voro midt ute i bäcken, gled jag ned för en rund, slipprig sten. Pladask! — så lågo vi och plaskade i vattnet båda två.

Förödmjukad och drypande våt vadade jag i land, menströmmen tog Bolla med sig utför backarne. Hon flöt allt längre bort med hufvudet före.

Gråtande och ropande traskade jag efter och trängde mig fram mellan stenar och tufvor, mellan småskog och storskog och vattpussar än till höger och än till vänster. Det gick långsamt för mig. Bolla seglade allt fortare hon.

Den strida strömmen tog henne med sig allt längre och längre. Ibland snurrade hon om, så att fötterna seglade förut, och så snurrade hon igen, så att hufvudet kom först. Älfven trodde nog, att lilla Ingeborg var en bit af en stock. Ja, det var otroligt, så hon for af.

Innan jag hann tänka mig om, så var hon försvunnen.

Jag skyndade mig efter, slog omkull, reste mig igen, gät och ropade på Bolla. Men jag fick intet svar. Hvart jag kom och hvar jag letade, såg jag endast den forsande strömmen, som brusade och sjöd, och som skiftade ibland i hvitt och ibland i blått.

Men jag fortfor i alla fall att springa nedefter älfven. Hvad skulle hennes mamma säga, om Bolla aldrig mer kom igen till henne!

När jag tänkte på det, blef jag hjärtängslig. Jag sjönk ned på en tufva och kände mig alldeles otröstlig, riktigtvanmäktig af sorg. Men det var icke tid att gråta nu. Jag reste mig upp och skyndade vidare.

Plötsligt fick jag se henne. Hon flöt helt sakta ute i vattnet, alldeles som om hon varit död. Strömmen förde henne omkring i ring midt inne i en liten bugt i älfven.

Jag sprang dit och lutade mig ut öfver vattnet för att få fatt i hennes ena fläta, men jag räckte icke, min arm var för kort.

Just som hon skulle till att segla ifrån mig på nytt, tyckte jag bestämdt, att hon sträckte ut sin ena hand emot. mig. Jag samlade all min kraft, gjorde ett språng ut emot henne och hoppade bums ut i det blå djupet.

Innan jag hann sansa mig, for jag ned i ett hål i bottnen på älfven och märkte, hur vattnet skvalpade öfver hufvudet på mig. Hur jag sparkade och väsnades under vattnet, har jag ingen reda på, men hur det var, märkte jag, att näsan var öfver vattnet igen. Jag öppnade ögonen och såg, att jag flöt nedför forsen. Lilla Ingeborg skyndade sig efter, så fort hon orkade. Jag högg tag i hennes största fläta, och därvid plaskade jag ned i djupet igen, så att forsen yrde omkring mig.

Hur länge vi seglade, har jag ingen aning om, jag minns bara, att strömmen sög mig med sig än en gång,och Bolla måste följa med, för jag höll stadigt fast i hennes fläta.

Nu bar det af i full fart igen.

Vi blefvo kastade öfver ända huller om buller. Till slut körde älfven mig upp på ett grund. Jag kom på fötter, vadade i land och drog Bolla efter.

Men då hade mina fingrar styfnat kring Bollas fläta. De ville icke släppa sitt tag, utan jag måste bända upp dem med vänstra handen.

Hon låg nu där på mossan och var alldeles stilla. Jag väntade, att hon skulle resa sig upp och prata, men hon rörde sig icke, och på allt hvad jag sade, svarade hon icke ett ord.

Jag vred ur min röda toppmössa och torkade vattnet ur hennes ansikte med den. Kall som is och blek och hvit låg hon där. Hon såg ut som vackra Ragnhild, då hon låg i kistan och var död. Kanske att Bolla också var död.

Så snart detta föll mig in, greps jag af förskräckelse. Jag frös och skälfde, fastän jag hade sprungit mig både svettig och trött.

Ja, hon var nog död nu, lilla Ingeborg. Det var nog jag, som hade dödat henne med mina egna händer; de skulle ha hållit bättre fast i henne.Ack, om min bror hade huggit dem af mig med yxan, som han tänkte göra den dagen, då vi murade spisen i backen.

Jag fick ett sådant hat till mina händer, att jag slog och dängde dem emot tufvan. Sedan satt jag och slängde dem emot en sten.

»Tänk sådana händer jag har,» jämrade jag mig. »Ve mig för mina händer.»

Så kom jag att se på hennes ansikte. Så blidt och vackert det var!

Och så kom jag ihåg hur mild och snäll hon hade varit, medan hon lefde. Då jag tänkte på allt detta, blef jag så öfvergifven af sorg, att jag gömde mitt hufvud vid hennes bröst och grät, så att hela kroppen skakade.

Då kände jag plötsligt, att hon rörde litet på sig. Småningom kom hon till sans igen och försökte att jämka sig upp på knä. Men hon var alldeles tyst.

Halsen var liksom ihopsnörd på mig, så att icke heller jag kunde säga ett enda ord. Jag satt bara och sväljde och sväljde, medan tårarne runno utför mina kinder.

Då hon hade värmt sig i solskenet en stund, brast hon i våldsam gråt.

»Jag vill inte alls fara till Världens Ända,»snyftade hon, medan stora tunga tårar droppade ned på hennes förkläde.

Dessa ord förtogo allt mitt mod, och jag blef med ens spritt vaken.

Om jag var orimligt snäll emot henne, tänkte jag för mig själf, så skulle hon kanske ändå följa med. Jag torkade väl af henne vattnet och tårarne med min vackra röda mössa. Därefter knäppte jag af henne kjolen, vred vattnet ur den och satte den mycket försiktigt på henne igen.

»Jag bryr mig inte ett smul om Världens Ända,» huttrade hon, »di kan gärna få ha sitt socker där i fred för mig.» Och hennes tårar flöto ännu helt stilla.

Mitt mod sjönk mer och mer. Hur skulle jag komma till Världens Ända, om Bolla sade nej? I alla fall kunde vi då icke tänka på att resa i dag, det kunde då hvar och en begripa.

Vi måste uppskjuta resplanen och vända om. Det var ingen annan råd.

Men hur skulle vi komma tillbaka öfver älfven? Vi tittade åt alla kanter. Då fingo vi litet nedanför se en kvinna, som ledde en häst vid betslet och hade ett par barn på hästryggen och ett på sin egen rygg. Vi sprungo utefter älfven och ropade på henne. Hon visade oss en brooch väntade så länge, till dess hon såg oss vara på rätta vägen till sätern.

Ju mera vi närmade oss hemmet, desto räddare blefvo vi. Det var farligt att komma hem med sådana kläder, som vi nu hade. Både mor och farmor skulle säkert fråga och kälta för att få veta, hvarför vi blifvit så genomvåta på en solskensdag. Kanske att det också skulle komma att vankas något annat. Ja, jag menar inte grädde eller socker jag menar något, som jag inte vill tala om.

Slutligen hittade vi på, att vi skulle låna oss eld hos Gammel-Ragni, och sedan höllo vi på med att bränna barrkvistar och lingonris hela dagen. Hvar gång vi hade släpat tillsammans en stor hög, gjorde vi upp eld midt uti den och ställde oss bredvid hvarandra i den tjocka, svarta och varma barr-röken.

På det sättet blefvo våra kläder snart torra. Ibland lekte vi blindbock inne i röken. Men ibland höll den rent af på att kväfva oss. Vi hostade och kippade efter luft, men fingo bara mera rök i halsen, så att vi måste kasta oss ned på marken och krypa på alla fyra, innan vi hittade ut i det fria.

Slutligen lade sig röken som en svart dimma utefterhela dalgången. Vi voro riktigt skickliga i att göra granrisrök, Bolla och jag.

Men bäst vi höllo på därmed, kände vi oss förskräckligt hungriga. Då dugde det att ha Bollas ost till hands. Vi slogo itu den med en yxhammare, så att ostbitarne gnistrade. En af dem träffade Bollas lillfinger, så att det började blöda, men det brydde hon sig inte om.

»Fingret har god tid att läkas,» sade hon och tänkte icke mera på den saken. Nu kröpo vi omkring och letade efter de små skarpa ostflisorna, som vi sögo och tuggade på ända till kvällen. Ja, den osten var utmärkt god.

Då Bolla och jag i skymningen skiljdes åt, tingade jag på, att hon skulle följa mig till Världens Ända en af de följande dagarne.

Men Bolla satte ut mun och murrade, när hon hörde det. Jag förstod nog, att om jag bad henne många gånger, så skulle hon till slut gifva med sig. Men det hade jag inte hjärta till, då hon hade slitit så mycket ondt för min skull i dag.

Åh nej, det är inte så lätt att få ressällskap till Världens Ända.

**Ill. August Berg.*

ANDRA BOKEN.

—

Första kapitlet.

Då jag den följande dag gick och grubblade på hvem jag skulle få med mig, kom bocken och ville hafva salt. .

Nej, men tänk att det icke hade fallit mig in förut och nu stod det med ens så klart för mig: bocken var ju naturligtvis den bästa reskamrat, man någonsin kunde önska sig.Jag gick till honom med en handfull salt och frågade honom, om han ville slå sig tillsammans med mig och resa till Världens Ända.

»Bä-ä-ä-ä-ä,» sade han och ville ha mera.

Jag smög mig in i mjölkkammaren och valde ut några af de rödaste saltkorn, jag kunde få tag i, ty de äro de bästa och starkaste. Medan jag gaf honom dem, frågade jag om igen, om han ville följa med.

»Bä-ä-ä-ä-ä,» svarade han muntert. Det lät nästan som om han villa säga: »Ja-a-a-a-a,» alldeles som om han innerligt önskade att företaga en sådan färd.

Jag knöt genast ett af mina strumpeband om ena hornet på honom, så att han inte skulle springa sin väg. Men då han hade fått saltet, lade han sig som vanligt att hvila. Jag satte mig lugnt vid hans sida. Vägen var nog lång, så det var icke godt att ge sig af med trötta fötter, och det begrep allt bocken.

Men då jag tyckte, att han dröjde allt för länge, började jag på att kittla honom på nosen med ett torrt tallbarr. Han började nysa och blef vaken med detsamma.

Nu reste han sig, ristade af sig dam och rask, som hade fastnat i hans långa hår, såg fundersam ut, vände sig hit och dit undersam och begrundande, som bockar bruka,när de ha idislat, och så — ja, så reste vi då båda till Världens Ända.

Den dagen var vädret alldeles lugnt, och solen sken vackert. Bocken gaf sig god tid. Jag hade lätt för att gå jämna steg med honom. En och annan gång vek han af en liten smula åt vänster, och jag följde villigt med. En annan gång var det jag, som drog mig åt höger, och då följde bocken med mig.

Inom kort voro vi vid Storbäcken. Här måste jag släppa bandet, som jag ledde honom med, ty han hoppade så lätt öfver. Det gick mycket långsammare för mig.

Jag var ganska rädd, att han skulle springa ifrån mig, men det gjorde han alls icke. Han stod stilla och väntade, till dess jag funnit ett vadställe, ty jag vågade mig icke ut på samma ställe, där Bolla och jag hade lidit så stort nederlag i går.

Så snart han märkte, att jag kommit öfver, hoppade han genast emot mig, och jag kunde nu i sakta mak linda ändan af det band, som var knutet om hans horn kring mitt pekfinger. Därefter skredo vi långsamt och värdigt vidare.

Hade jag letat länge efter ressällskap till Världens Ända, så hade jag nu åtminstone funnit ett, som var på alla sätt lämpligt.Vi pratade om många saker och ting, medan vi färdades så där på tu man hand. Om vägen månne var lång? Om vi skulle öfver flera älfvar? Måntro inte de, som bodde vid Världens Ända, skulle traktera oss med någonting riktigt sött och godt? Hvad brukade de sätta fram för mat åt sådana som kommo på besök, det kan jag just undra? Nog måtte de väl sätta fram och låta oss äta så mycket vi någonsin hade lust till? Inte kunde de väl bara ge oss ett par små våfflor med grädde eller smör emellan? Det var väl för litet åt oss båda?

Detta var allt viktiga frågor, som jag önskade att bocken skulle gifva mig besked om. Ty jag trodde hela tiden att han kände till Världens Ända ganska väl.

Vi gingo mycket, mycket långt. Till slut stannade bocken, såg på mig och började bräka. Jag förstod genast att han ville hafva salt, men jag hade icke tagit med mig mer än en näfve. Det var därför rådligast att spara på saltet

så länge.

Jag började längta fram, och jag sade honom därför, att det icke gick an att ge oss så god ro. Så reste vi ett stycke till, ty bocken var kvick att gå. Men plötsligt stannade han för andra gången.

Nu var det icke möjligt att få honom affläcken, förr än han slickat i sig hvar enda smula salt jag hade.

Då detta var gjordt, skred han några steg framåt den smala steniga stigen. Men vi gingo långsammare nu än förut, han var icke längre så kvick. Om en stund ville han nödvändigt ge sig af in i skogen.

Jag kelade med honom och försökte att locka honom med de sista saltkorn jag hade kvar. Nej, han fnös med näsan, bara han kände lukten af salt. Så stod han och funderade en stund och slutet blef, att han följde med mig.

Åter stannade han. Nu ville han med all makt in i skogen igen. Men hvad skulle vi där? Där hade vi ju inte det minsta att göra! Om vi skulle komma fram till Världens Ända, så måste vi ju hålla oss efter vägen.

Jag drog i bandet med båda händerna. Han slet och röck af alla krafter åt ett håll, jag slet lika mycket åt andra hållet.

Bandet brast, men jag grep tag i hans ena horn och ville tvinga honom att gå rätta vägen.

Bocken stretade emot på fullt allvar, men det hjälpte icke. Jag var stark, det hade farmor sagt.

Innan jag riktigt kom under fund med hur det gick till, hade han ändå slitit sig lös och rest sig på bådabakbenen. Han stångade mig, så att jag trillade utefter marken. Han reste sig än en gång på bakfötterna högt upp öfver mig och tog med sina hvassa spetsiga horn noga sikte på min röda toppmössa. Men han lät sig ändock falla ned rakt framför näsan på mig, utan att göra mig den ringaste skada. Tredje gången reste han sig, därpå kastade han muntert om och dansade in mellan träden, så att hans långa ragg fladdrade för vinden.

**Ill. Aug Berg.*

Andra kapitlet.

Min ena hand var blodig på flera ställen, emedan bockens horn hade rispat bort stora stycken af skinnet. I bröstet sved och stack det, och jag blödde i munnen.

Jag gret högt. Tårarne strömmade, men jag tvingade snart gråten tillbaka. Hur stor smärta och harm jag än kände, så *måste* jag få tårarne att stanna. Det passade ju inte alls, att en pojke, som var på resa till Världens Ända, skulle sätta sig ned och grina midt på vägen.Bocken hade nog varit så hungrig, att han inte *kunde* stanna längre. Så snart han hade ätit sig mätt, skulle han nog komma spankulerande fram ur skogen igen. Då skulle han nog mer än gärna följa med det lilla stycke, som var kvar.

Det kunde nog också hända, att han icke tyckte om gästabudskosten därborta vid Världens Ända. En bock var ju icke skapad att äta våfflor med en hel hög grädde emellan. Jag kunde då aldrig minnas, att mor hade gifvit honom sådan mat. Ja, inte farmor heller, fast hon då brukade sätta fram stora skålar fulla med långmjölk åt alla strykare, som foro från Säter till Säter, och först och främst till alla barn, som kommo på sätern till henne.

Ja, det var då allt bäst att vänta, det var då säkert. Men timmarne gingo långsamt. Under tiden kunde det ju vara roligt att se sig om litet på egen hand. Men jag vågade icke gå långt bort från min reskamrat, som jag ännu ansåg för min hjälpare och trofasta vän.

Ett stycke nedanför upptäckte jag en stor sten. Jag tror nästan, att den var högre än säterboden.

»På den skall jag klättra upp,» tänkte jag. »Kanske att jag då kan se Världens Ända.» Om jag gjorde det, då var det nog bäst att vända om hem igen för den här gången och resa ända fram en annan dag.Stenen var brant som en vägg. Det kostade svett och möda att nå toppen, för jag gled ned nästan lika fort som jag kraflade upp.

Huru länge jag klängde och klättrade, har jag ingen reda på. Men om en stund märkte jag, att jag skakade i hela

kroppen, och att fötterna voro så svaga, att de knappast kunde bära mig.

Med ens upptäckte jag något och började se mig omkring. Solen hade gått ned, och det började redan att skymma.

Just ackurat i det samma förlorade jag all lust att resa till Världens Ända. Det enda rätta var nog att söka reda på reskamraten och vända om hem till mor och farmor. Ja, det var bestämdt det rättaste.

Men hvar var nu bocken? Ja, hvar gick han och dref?

På vinst och förlust skyndade jag nu bort genom skogen. Med ens stod jag uppe på en hög ås, hvarifrån jag hade en vid utsikt åt alla håll och kanter. Rundt omkring sträckte sig lummig björkskog, och längre bort reste sig höga åsar, klädda med tall och gran.

Men sätern, som jag först och främst letade efter, kunde jag ingenstädes se. Till och med fiskvattnet, som låg nedanför sätervallen, såg jag icke till — bara skog och skog rundt omkring åt alla sidor.På afstånd hördes bruset af en fors. Det lät som när åskan dundrar utan uppehåll.

Jag greps af förskräckelse, och kalla kårar började gå utefter ryggen på mig. Mina knän sviktade; jag måste hålla mig i en sten för att icke falla.

Hvar var jag? Hvar var sätern? Hvar voro Bolla och bocken? Hvar voro mor och farmor?

Jo, nu hade jag då riktigt farit till Världens Ända, eftersom det såg ut.

Jag blef allt mer och mer hjärtängslig. Det kändes en sådan tyngd på bröstet, som om jag skulle kväfvas; slutligen sjönk jag ned på marken och kunde icke röra ett finger.

Medvetandet om att det nu var nästan mörkt slog mig som en blixt. Jag sprang upp för att skynda mig dit, där jag hade skiljts från bocken.

Jag sprang vidt och bredt, jag letade öfver allt, men det var omöjligt att få rätt på stället.

Med gråten i halsen lockade jag på bocken och gaf honom de vackraste namn jag kunde hitta på — men han svarade mig icke. Jag hörde endast genljudet af min egen, gråtfylda röst, som jag knappast själf kände igen.

Jag började förstå, att bocken hade sprungit ifrånmig, och att jag var ensam, alldeles ensam i den vilda mörka skogen.

Nu först blef jag rädd riktigt med besked. Jag sprang af och an och gret och ropade och skrek på mor och farmor.

Då och då föll jag omkull och stötte mig mot stenar och trädrötter eller skar mig till blods mot klippflisor och hvassa kvistar. Jag frågade icke efter det, jag bara skrek och grät. Jag visste knappt längre hvad jag sade eller gjorde. Jag kände bara ett: en förfärande skräck, som skar i min hjärna och sammansnörde mitt hjärta.

Det mörknade hastigt, och jag blef allt mera rådvill. Tufvor, stenar, trädstubbar togo sig ut som hiskeliga djur, hvilka stodo färdiga att rifva mig i stycken. Rymde jag i min ångest bort ifrån ett, så störtade jag hals öfver hufvud rakt på ett annat, som var ändå förfärligare. Öfver allt var det någonting som grep efter mig, något som nappade i mina kläder och försökte att hålla mig fast.

Då och då skar forsens dån och skogsbäckens sorl genom nattens stillhet. Det hördes som bölande, som jämrande, som gråt och skratt. Där måtte finnas sådana som sörjde och sådana, som glädja sig för att andra sörja.

Äfven det gjorde mig rädd. Allting ökade min förskräckelse. Mitt hjärta slog, som ville det springa i tusenstycken. Mitt ansikte hade svullnat och sved som om det blifvit slaget med riskvistar. Det bultade och värkte i mina tinningar, och jag var så torr och het i halsen, så att jag trodde den hade grott igen. Jag hade gråtit mig så hes, att mitt skrik nu lät nästan som en hviskning.

Men jag kunde icke stanna för det. Jag *måste* få rätt på bocken.

Slutligen kom jag ut på en myr. Den var så lös, att jag sjönk djupt ned för hvarje steg.

Nu saktade jag farten. Jag kom icke ur fläcken utan blef sittande fast i gyttjan.

Detta var väl för mig. Förut hade jag jagat fram i vild fart. Nu fick jag tid att sansa mig litet.

Rundt omkring var det mörkt, men uppe på den blå himmelen glänste otaliga vackra stjärnor.

Nu först kom jag ihåg, att jag ännu icke hade läst aftonbönen, som mor och farmor hade lärt mig utantill. När jag tänkte på det, kände jag som ett stick i bröstet. Här i vildmarken, där jag hade alla slags räfvar och andra odjur omkring mig, här skulle jag väl först och främst läsa. Men midt i myren kunde jag väl ändå inte göra det. Ett finare ställe fick jag väl leta rätt på.

Ett stycke bort såg jag, att det lyste. Det såg ut somom det brann en liten eld. Kanske trollen bodde där? Ja, det var då i alla fall bättre att ge sig i sällskap med dem än att vara alldeles ensam. Jag drog af alla krafter för att få upp mina fötter ur gyttjan, vände mig om och gick dit. Åh nej, där bodde minsann inga troll. Det var bara en björkrot, som det lyste så starkt af.

På vägen dit tappade jag min ena sko. Jag kände omkring med händerna och letade länge efter den, men jag fick icke rätt på den.

Medan jag höll på och letade, föll det mig åter i sinnet, att jag borde läsa aftonbönen, innan jag gjorde något annat.

Då jag väl hade satt mig vid björkstubben, som bestod af bara torr ved allt igenom, så märkte jag till min stora förskräckelse, att jag hade glömt bort aftonbönen och bordsbönen med. Jag kom bara ihåg ett enda ord, och det var Amen. Ja, då var det väl bäst att jag läste det då. »Amen, Amen,» hviskade jag med hes röst. Jag gick på med det en lång stund, och ju mer jag läste, ju tryggare kände jag mig. Jag höll därför på så mycket jag orkade. Ju fler Amen jag kunde läsa, desto bättre var det.

Medan jag höll min aftonbön, kom en stor trötthetöfver mig, så att jag somnade. Men gång på gång for jag upp i häftig förskräckelse och tog åter i med mitt »Amen, Amen,» till dess sömnen ändtligen blef mig riktigt öfvermäktig.

*

Tredje kapitlet.

Under sömnen hörde jag plötsligt en grof röst ropa: »Olle!»

Jag sprang upp och lyssnade. Nej, icke en gren rörde sig, icke ett blad prasslade. Till och med forsen och skogsbäckarne tycktes hafva somnat. Jag hörde ingenting annat än hur mitt eget hjärta bultade; det slog tre fyra starka slag, och så stod det alldeles stilla, därpå hamrade det åter några slag så hårdt och tungt, att jag blef riktigt rädd att höra på det.Annars var det öfverallt så tyst som i en källare, man kunde inte ens höra den minsta susning i trädtopparne.

Det föll mig nu in, att det säkert måtte hafva varit Vår Herre, som ropat på mig. Han ville visst låta mig veta, att Han fanns här i skogen hos mig. Denna tanke gjorde mig så lugn, att jag genast lade mig ned på stenhällen igen för att sofva.

Nu var det väl inte värdt att vara rädd längre, när Vår Herre hade kommit hit för att sköta om mig. Räfvarne hade ingen makt att göra mig något ondt, då Han själf var i närheten.

Jag låg i alla fall och undrade på att Han icke var större, än att Han ville komma till mig i denna ödemark, och det midt i natten till. Ju mer jag funderade på det, ju underligare tyckte jag att det var. Han måtte vara märkvärdigt snäll, det måtte Han vara, Vår Herre. Jag började att hålla hjärtans innerligt af honom. Jag måtte oupphörligt svälja gråten, men i alla fall trillade tårar utför mina heta kinder.

Så snart jag hade tänkt mig för litet mer, så var det ändå inte utan, att jag kände mig litet beklämd. Han kunde

kanske komma alldeles intill mig. Då skulle Han få se, att jag icke bara hade mistat min ena sko utan ocksåmin vackra, röda toppmössa. Men jag hade då åtminstone inte tappat fars stora ylleduk, för den var snodd tre gånger om halsen på mig och knuten med två stora öglor.

Om Han kunde gissa sig till, att jag hade rest till Världens Ända utan lof, hvarken af mor eller farmor, då blef Han nog mycket ond på mig. Och här i skogen fanns det duktigt med ris.

Men om jag nu lofvade honom, att jag aldrig mera skulle resa till Världens Ända, måntro Han då icke skulle blifva god igen och låta mig slippa *denna enda gång — bara denna endaste gång.* Så gjorde mor och farmor när jag lofvade dem. Och aldrig i världen ville jag vara olydig, eller ha »så många opptåger för mig» från denna dag. Det skulle då vara säkert, ja, så säkert, som att jag nu slog knytnäfven i stenhällen. Aldrig en enda gång skulle jag narra kattungen att lukta i farmors snusdosa, för då nös den både länge och väl efteråt. Aldrig skulle jag gömma kycklingarne för hönan eller stoppa stekt fläsk i en butelj och rulla fram till vallhunden. Aldrig mer skulle jag lugga Per Ola, fast han är så kvick till att ljuga. Jag skulle inte ge Jon flera örfilar, för att han tog tag i Bollas ena fläta och ryckte och slet i den, sista gången vi plockade hjortron.En sak kunde jag omöjligt förstå, och det var hvarför Vår Herre och alla andra voro så obegripligt snälla. Jag blef vek i mitt hjärta mot dem allihopa. Om jag i denna stund hade hört, att Per Ola stod och ljög på Bolla eller på Tomas eller mig, så skulle jag inte ta honom i luggen eller prygla hans ryggstycke för det, utan jag skulle låta honom ramla på, till dess han blef trött af sina egna lögner.

Medan jag funderade på alla dessa saker, hörde jag hur det rasslade inne i buskarne. Jag trodde att det var vinden, men plötsligt sprang ett stort djur fram ur skogen. Det var svart och gick på fyra ben. Månen lyste litet, och jag såg det ganska tydligt. Det var visst en björn, eller kanske en räf. I alla fall blef jag inte det minsta rädd. Inte behöfde jag vara rädd nu, när jag hade Vår Herre, som såg efter mig.

Det svarta djuret stod en liten stund och undrade, så hoppade det rakt på mig. Det gläfste och gnällde och höll ett förfärligt väsen. Till slut knuffade det ned mig från stenen, så att jag rullade ned för backen till en gammal björkstubbe, och just där låg min röda toppmössa; men jag fick icke tid att sätta den på mig, för det stora djuret kom efter mig och pep och hven in i mina öron. Jag kände en varm tunga och en kall nos än på händerna ochän på ansiktet. Och djuret tog fatt i ylleduken, som jag hade om halsen med sina hvassa tänder och ristade och drog och morrade.

Slutligen lyckades jag att jaga bort djuret, så att jag kunde resa mig opp. Och nu såg jag till min stora glädje, att det hvarken var en björn eller en räf. Det var »Säker», vallhunden, som förde ett sådant väsen.

Jag hade alltid tyckt om honom, men aldrig så mycket som nu. Han hälsade ju hemifrån, och jag snyftade högt, medan jag strök honom och talade med honom som med en kamrat.

Hastigt hörde jag någon ropa på mig. Denna gång ljöd det så tydligt, att det genljöd från alla kanter i skogen.

Jag begrep straxt hvem som ropade. Det fanns bara en, som hade så grof röst som Per husdräng.

Jag sprang upp och ville svara, men jag var ju alldeles hes. Jag försökte flera gånger att ropa till honom. Jag ansträngde mig till det yttersta. Ibland rosslade det litet i halsen på mig, och ibland hördes icke ett ljud.

Jag stod där alldeles hjälplös.

Jag hade gifvit mycket — ja, allt hvad jag ägde på denna jord, om jag hade kunnat ge skall, så som det förr hade varit det lättaste i världen för mig att hojta, ja hojtaså att ekot hördes långt omkring. Men nu tjänade det ingenting till att försöka. Nej, nej, det tjänade ingenting till.

Pers rop blefvo allt mer otydliga och hördes allt längre och längre bort. Slutligen blef allt stilla och tyst som förut.

»Säker» ville också öfvergifva mig. Jag försökte att få honom att stanna genom att lofva honom ett stort, stort grötfat, och då detta icke lugnade honom, försökte jag att hålla honom kvar med våld. Men det var förgäfves. Han slet sig snart lös och var i blinken sin kos.

Sorgen och förskräckelsen kom nu öfver mig med ny styrka. Det gjorde så ondt i bröstet, att jag segnade ned,, där jag stod.

Medan jag återigen tänkte på min fruktansvärda hjälplöshet, hördes ett nytt rop. Jag sprang upp och lyssnade med återhållen andedräkt, till dess jag var nära att kväfvas. Nej, öfverallt var det så stilla, att icke ett blad rörde sig.

Jag sjönk åter ned alldeles förlamad af fruktan. Det sved i halsen, kinderna värkte, hjärtat kändes ondt, jag var sjuk öfverallt; jag stönade och jämrade mig, för ingen, ingen räddning kunde jag se.

**Ill. Aug Berg.*

Fjärde kapitlet.

Om en stund kom »Säker» tillbaka. Jag kunde knappast tro mina ögon. men så var det i alla fall. Så glad, så jublande glad jag blef! Så vänligt jag talade med honom! Jag lockade honom det snällaste jag kunde och bad honomatt stanna hos mig. Alla benen och hälften af min köttmat lofvade jag honom. Det skulle han få ett helt år, ja längre — allt hvad han ville, *bara* han inte sprang sin väg.

Men det hjälpte icke; han slet och sparkade och till slut ryckte han sig lös och satte af med sådan fart, att man kunde tro, att någon hade huggit svansen af honom. Men han kom tillbaka om igen, gnällde och småskällde emot mig. Det var något han ville säga, som jag icke förstod.

Då »Säker» alls icke ville gifva sig till tåls hos mig, hittade jag på, att jag borde följa med honom; jag kraflade mig upp och linkade efter honom.

Ibland sprang han så långt förut, att jag icke kunde se honom, men när jag lockade på honom, kom han alltid tillbaka, hoppade upp på mig, skällde och var mycket glad, att jag ville komma med.

Men det gick mycket långsamt. Jag var öm och styf i lederna. Mörkt och ovägadt var det också här midt i tjocka skogen. Dessutom var min ena sko borta. Min röda mössa hade jag då i alla fall fått reda på.

Men medan jag kröp och krälade fram genom skogen, tog en gren fatt i toppmössan och vippade upp med den. Tofsen hade snärjt sig mellan två kvistar, och den hängde nu i fria luften.Jag försökte på alla sätt att få ned den, men »Säker» ville omöjligt stanna. Och jag hade fått en sådan darrning i armarne, så att jag icke var i stånd att lyfta upp dem. Jag hade ingen kraft i dem. Det var med knapp nöd jag kunde hålla mig upprätt. Jag föll oupphörligt omkull, och jag måste gå ifrån mössan.

Då jag hade följt »Säker» både länge och väl, genom småskog och storskog, öfver stock och sten, fick jag se en stor eld tätt invid en lada, som stod på en öppen plats i skogen.

Jag hade småningom blifvit så modlös och utmattad, att jag gång efter annan tänkte, att jag borde låta bli alltihop. Men nu fick jag lif i mig igen och sträfvade vidare framåt. Jag måste dock ofta hvila och andas ut, men då kom alltid »Säker» och stod bredvid mig en liten stund. Men det syntes, att han hade brådtom, han gnällde och skällde, sprang ifrån mig och kom tillbaka igen och hade ingen ro. »Säker» var i alla fall inte så värst snäll mot mig.

När jag närmade mig den stora elden framme på slätten, så kröp en mängd kvinnfolk och småpojkar fram ur mörkret. Jag tyckte, att jag hade sett några af dem förut, men jag kunde icke komma ihåg hvar. Nej, nej, nu sågjag tydligt, att jag inte kände dem. Det var trollen — det var inte tu tal om det.

Och far, som alltid inbillat mig, att alla historier, som farmor berättade, inte voro sanna — »bara sagor», sade han. Nu skulle han ha varit här!

Då skulle han nog ha blifvit bra förvånad. Jag är säker om, att han då hade sagt, som han så ofta brukade: »all visdom finnes inte under en hatt». Men hvad i all världen trollen gjorde i skogen nu midt i natten, det skulle allt vara roligt att veta.

Litet ifrån de andra satt en kvinna alldeles ensam. Hon satt framåtlutad med ansiktet i händerna.

Henne visste jag då hvem hon var. Precis i detsamma jag såg henne, så kände jag igen henne.

Det var farmor — min *egen* farmor!

Gud vare tack och lof! Ja, det sa jag nog icke, för jag glömde bort allting i samma stund. Förr än jag hunnit torka bort tårarne, som strömmade öfver mitt ansikte och gjorde mig blind, hade hon hört att jag kom och sprungit fram, och innan jag visste till mig, låg jag och stormgrät midt i hennes famn.

Alla fäbodpigor och getpojkar, som funnos på sätrarne vidt omkring hade samlat sig här. De sutto omkring elden *Ill. Aug Berg.*och åto, men då de fingo se mig, kastade de maten ifrån sig och störtade fram till oss. De trängde sig fram och ropade öfver hvarandra och skrattade och larmade och ville se efter, om det verkligen var mig, som »Säker» hade funnit rätt på inne i djupa skogen, alldeles som om farmor icke skulle ha vetat hvem jag var. Har någon hört på maken! Farmor måtte väl känna mig, vet jag.

Då de i alla fall blefvo säkra på, att det var jag, började de på att ropa och skrika på Per husdräng och den skara, som följde honom åt. Nu fick vi då höra hur det låter, när en hop kvinnfolk och småpojkar riktigt på allvar brukar sina lungor. De skreko och stojade utan gräns och måtta, ibland alla tillsammans och ibland en och en. Många höllo för öronen och ropade, att de blefvo stockdöfva af allt detta otroliga larm.

Till och med sedan Per och hans följe kommit in på slätten, hojtade och skreko de lika galet och sade, att han inte skulle leta längre. »Olle är tillrättakommen!» ropade de.

Han blef ilsken till slut och bad dem hålla mun, för han var inte döf, mente han. Men nu blef det alldeles på tok. De togo i ring kring honom alla kvinnorna och småpojkarne och tutade i öronen på honom: »Du skall icke leta längre, du skall icke leta längre, du Per! Olle ärigenhittad.» De skreko om igen flera gånger, ända tills hans vrede gick öfver, och han började skratta. Då slutade de opp med ens.

Under skratt och munterhet gjorde man sig i ordning att fara hem till sätrarne. Alla ville bära mig, och pojkarne rände omkring längs efter vägen för att plocka hjortron åt mig. Alla täflade om att vara snälla mot mig, alldeles som om jag hade utfört något storverk, som de skulle tacka mig för.

Månen hade gått ned, men pojkarne klöfvo torrvedsstickor i stället, och dessa lyste bättre an någon måne. Före gingo de två största af kvinnorna med hvar sitt bloss, så kom farmor och därefter Per husdräng, som bar mig på sin breda rygg, och därpå kommo alla de andra. Farmor tordes jag icke släppa långt ifrån mig. Bara jag inte såg henne, så blef jag strax rädd, att hon hade gått sin väg. Åsynen af hennes vackra milda ansikte gjorde mig genast lugn och nöjd. Det var också det första jag såg, då jag vaknade på aftonen den följande dagen.

Om ett par dagar gick Per bort för att leta efter min sko och min röda toppmössa. Bara jag nämnde den stora myren, så förstod han genast, hvartåt jag hade gått. Då han kom igen, berättade han, att jag två gånger hade varit *Ill. Aug Berg.*nära att störta ned i det farliga gungflyet. Om jag hade börjat leta efter skon, då hade jag säkert sjunkit ned i den sega gyttjan, som på sådana ställen ofta är så djup som en sjö, och då hade jag aldrig fått se mor eller farmor eller bror Tomas eller Bolla mer på denna jorden. Det var alla mina Amen, som räddade mig den gången.

Så var det också väl, att man icke först började söka hemikring sätern, utan genast gaf sig af inåt skogen. Far undrade öfver det, hörde jag, men mor förklarade det för honom. Per husdräng hade just samma dag, jag gaf mig af, ridit Nordlivägen fram med klöfhästen. Han hade tagit den vägen, för att han där i skogen skulle skaffa sig virke till ett dussin lieskaft.

Inne i skogen hade bocken stått midt i vägen och sett så underligt styft på honom. Per måste skära sig ett långt spö, innan han fick undan bocken så pass, att hästen kunde gå fram.

Medan Per lunkade efter hästen och funderade på allt det virke, som växte här i den vida Nordliskögen, lurade bocken sig efter och stångade honom duktigt i ryggen med sina stora, tjocka horn. Per var stark, axelbred och kraftigt växt. Men denna häftiga buff hade han alls icke varit beredd på. Han raglade omkull, föll emot en sten

och slogut två af sina framtänder. De voro kända öfver hela socknen och ändå längre bort, hans vackra tänder, påstod han. Nu stod han där och höll dem i sin högra hand, såg på dem och svor som en turk.

På alla sätrarne talade man snart nog bara om de berömda tänderna, som bocken hade slagit ut på Per. En gammal kvinna — Velgjerd hette hon — upplyste om, att hon alltid hade trott, att det skulle sluta på det sättet, för att han hade varit så orimligt stursk öfver dem. Vi ha icke lof till att vara högmodiga — det är ett fel —, och därför var detta ett syndens straff öfver Per, sa hon, och alldeles icke mer än han väl förtjänat.

Då den gamla Velgjerd hade sagt detta några gånger, började alla de andra kvinnfolken att säga på samma sätt — »det var just lagom åt Per».

Det var bara en sak, som förundrade henne, sade gamla Velgjerd, och det var att Per hade fått behålla sina tänder *så* länge.

När han nu icke hade mera andelig kraft, än att han gick och bröstade sig för det att hans framtänder voro bredare än annat folks, så borde han icke ha fått några framtänder alls, hvarken breda eller smala. Hade hon fått råda, sa gamla Velgjerd, så skulle det gått på det viset. Dåskulle han kanske ha ödmjukat sig, i stället för att han nu i många år hållit på att spricka af högfärd.

Alla på sätrarne voro eniga med henne om detta. Men då Per hörde detta prat, blef han rasande arg och slog in de omtvistade framtänderna i ladugårdsväggen. Det var ändå i nordöstra hörnet, och där sitta de än i dag.

På bocken blef han så ond, att han genast ville slå ihjäl honom, sade han.

Bocken kom springande till sätern en kort stund efter Per. Han ställde sig utanför dörren och var tämligen kry, berättade mor. Det var just samma timme, som Per satt innanför och dömde honom till döden.

Men då farmor såg bocken stå där, skyndade hon sig ut och gömde honom längst in i gethuset, för hon var alldeles viss på att det skulle bli bockemord den dagen, ifall Per fick syn på honom.

Då hon ledde honom genom vredet och underrättade honom om, att en dödsfiende lurade efter hans lif, fick hon till sin förundran se, att en bit af mitt strumpeband hängde i hans ena horn.

Först nu kom hon ihåg, att jag icke hade varit hemma på länge, och nu blef det ett springande, berättade farmor.Ned i boden till Gamle-Anna, nej, där var jag icke. Upp till Bolla. Nej, där var jag icke heller.

Folk från sätrarne samlades hastigt, man sprang i alla väderstreck och hojtade och skrek. Då Bolla såg hvilken förskräckelse, som gripit alla, sprang hon efter mor och hviskade till henne, att hon icke skulle vara rädd. Jag var på gästabud hos mycket snälla människor, som trakterade mig med grädde så mycket jag orkade, sade Bolla.

»Hvar är han då?» frågade mor.

»Ja, hvar är han?» ropade farmor.

Men det tordes Bolla inte säga, för hon hade lofvat mig att tiga. De lockade och trugade, de klappade och skakade henne ömsevis, men de fingo ingenting veta.

Då gick det ilbud efter hennes mamma, och då blef det en annan dans af. Af farmor lånade hon den mäster Erik, som satt uppe i springan under taket, och som jag fick ris utaf ibland. Nu var det Bollas tur att smaka den. Hon visste förut, att den icke var att skämta med, den var mjuk med små grenar — ja, jag hade berättat henne åtskilligt om den.

Under strömmande tårar och stor hjärtesorg måste hon nu berätta den väntande skaran, att jag var på kalas vid Världens Ända.»Vid Världens Ända,» ropade man öfver hvarandra.

»Hvad skulle han där?» sade mor.

»Han ville ha grädde och färskost, och så ville han se hur där ser ut.»

»Hvem är med honom?»

»Bocken. Kan inte Per springa till Världens Ända efter Olle då?» snyftade Bolla.

»Är Världens Ända här uppe på sätrarne?» frågade några. Ingen visste det, och därför svarade ingen.

Men farmor hon kom ihåg samtalet borta vid bärhagen. Med Per husdräng i spetsen drog hela skaran från gården. De skulle börja att leta där, hvarest hans berömda framtänder hade fått en så sorglig bane.

Af alla de reseminnen jag sedan samlat är intet så ofta i mina tankar, som dessa minnen från resan till Världens Ända.

Uttalanden om »Resan till Världens Ända».

Seminarieföreståndaren Mathias Skard säger:

— — — — Såsom en, hvilken önskar sina barn god lektyr, vill jag säga Hallvard Bergh: Tack för denna bok. Och i det jag till honom säger: kom med mera, säger jag till föräldrar: *Köpen denna bok.*

En anmälare i »Varden» skrifver:

—- — — — det är omöjligt att återgifva den vackra lilla berättelsen, *man måste läsa den.* Dess make får man leta efter. Den är sådan, att den borde öfversättas på främmande språk som ett bevis på, hvad det unga Norge förmår och äger af poesi.

Skolföreståndaren Bergsgaard säger i Dagbladet om »Resan till Världens Ända»:

Denna vackra berättelse, som blifvit betecknad som en af barnlitteraturens pärlor, borde icke saknas på barnens julbord. Det är barnets första föreställningar om tillvaron och dess första erfarenheter om lifvets sorger och fröjder, som denne mästare i barnaberättelsens konst här har skildrat i verklighetens enkla och rena färger. Enhvar läsare, som icke under sin lifsresa har förlorat förmågan att glädja sig vid minnet af barndomens oskyldiga dagar, skall här beröras på ett sätt, som kan bidraga att gifva lifvets senare utveckling dess harmoniska renhet.

Jag anser det som en kär plikt att tillråda alla dem, hvilka vilja bereda barnen en ren och ädel glädje att taga denna bok med på listan för uppköp till Julen.

Digitaliserad av Projekt Runeberg och publicerad på
http://runeberg.org/varldanda/.

Konverterad till .pdf, .epub, .mobi och .txt av Arkivkopia och publicerad på
https://arkivkopia.se/sak/runeberg-varldanda.

Filen skapad 2018-12-17 15:31:35.200536